

seksueel ongewenste initiatieven en beperkende maatregelen

KAMPEREN IN HET VERPLEEGHUIS

Incidenteel probleemgedrag bij dementie kan bijzonder belastend zijn. En: een beperkende maatregel kán voor de cliënt juist aangenaam zijn. Een casus over seksueel ongewenst initiatief en beperkende maatregelen.

Zo langzamerhand raakt het team overbelast en opgebrand... zelfs wanneer meneer Donkers er overdag rustig bij zit en 's nachts goed slaapt. Dat zit zo. Twee maanden terug werd hij 's nachts aangetroffen bij een dame in bed, terwijl hij geslachtsgemeenschap had met haar. De dame in kwestie was immobiel en diep dement, niet in staat om hierop ja of nee te zeggen of zich te verweren. Ook meneer Donkers zelf is niet aanspreekbaar, weet even later niet meer wat hij heeft gedaan en waarom. En hij wordt vaker aangetroffen, ook bij andere dames: soms bij hen in bed liggend, soms bezig hen uit te kleden. Teamleden voelen zich er verantwoordelijk voor dat dit niet meer gebeurt. Terecht, want de weerloze dames zijn aan hun zorg toevertrouwd.

Snel ter been

Er is een bewegingsmelder ingezet en een melder die afgaat wanneer de slaapkamerdeur van meneer opengaat. Ook krijgt hij dempende medicatie. Maar dat alles geeft eigenlijk geen enkele garantie. Hij is soms zó snel ter been, dat teamleden hem moeten zoeken op elke kamer, waarbij hij dan al bezig kan zijn een (willekeurige) dame te masseren of te ontkleden. Ook laat de techniek het weleens afweten, en slaat de zorgverlener de schrik om het hart wanneer ze bij de ronde op zijn kamer een leeg bed aantreft. *Hij zal toch niet wéér...*

Proefopstelling waard?

Op een andere afdeling overlijdt een cliënt na een delier. Voor de eigen veiligheid had deze persoon een

Poseybed (ook wel: bedtent, tentbed of staysafe bed). Dit is een bed met een tentopbouw die is dicht te ritsen, zodat de persoon er niet meer zelf uit kan (zie ook het filmpje van een Poseybed dat door een ergocoach is geplaatst op www.ergofilm.nl). De opbouw voorkomt een val uit bed. Het is een zwaar beperkende maatregel: VBM-score 4 (zie de handreiking van Vilans in kader tekst 'Boek & site' op pagina hiernaast).

Door cliënt ervaren onveiligheid veroorzaakt onveiligheid voor anderen

Een zorgverlener ziet 's avonds het tentbed leeg staan op de gang en denkt: "Zou het niet een optie kunnen zijn voor meneer Donkers? Zou hij dankzij een tent misschien niet gaan dwalen en rustiger kunnen slapen? Is dit het proberen waard?" De volgende dag bespreekt zij het binnen haar team én met de ergotherapeut. Is het tentbed geïndiceerd voor deze cliënt? Het antwoord is positief. Het tentbed wordt dan ook gereinigd en 's avonds geplaatst op de plek waar het oorspronkelijke bed van meneer Donkers stond.

Tekst: Ronald Geelen, psycholoog

Illustratie: Auke Herrema

Intens gelukkig

Wanneer meneer Donkers zijn slaapkamer binnenkomt, ziet hij het nieuwe bed met de groene ombouw staan. Hij reageert verrassend verheugd, voelt aan de netten stof en springt er meteen in. "Vakantie!", roept hij, en na enkele eigen vruchteloze pogingen stáát hij erop dat de zorgverlener de rits van de tent sluit. Anders dan normaal valt hij meteen in slaap, en wordt 's ochtends laat pas wakker. Het bed blijft de nachten erop voor hem beschikbaar, en hij blijft 's nachts zonder probleem in diepe slaap. Tot geruststelling van de medewerkers die nachtdiensten draaien, in de wetenschap dat nu ook de medebewoners veilig zijn, al wordt dit uiteraard nauwgezet gevolgd.

Weten = begrijpen

Pas later bleek dat meneer Donkers in zijn vrije tijd stevast in de natuur

kampeerde in een klein tentje. De bedtent associeerde hij misschien daarmee. Dat gaf hem mogelijk rust. Nu is wel vaker waargenomen dat de bedtent sommige gebruikers een geborgen en beschut gevoel geeft. Bovendien laat je in de vrije natuur 's nachts ook je tent niet open staan. Niet vreemd dus dat hij erop stond dat zijn bedtent werd gesloten...

Omgevingspsychologen beschrijven criteria om veiligheid te laten ervaren

in de omgeving. Dit zijn: overzicht hebben, beheersbaarheid (niet iedereen kan zomaar bij of aan mij komen), voorspelbaarheid en aantrekkelijkheid. Bijzonder was misschien wel, dat meneer Donkers drevan vanuit ervaren onveiligheid op nachtelijke omzwervingen werd gebracht, en daarmee weer onveiligheid voor anderen veroorzaakte. Voor wie zich beschut voelt, vervalt de noodzaak om op onderzoek uit te gaan. ❖

BOEK & SITE

Geïnteresseerd in alternatieve maatregelen voor onveilige situaties? Vilans heeft hierover een boek uitgebracht: 'Ruim 80 alternatieven voor vrijheidsbeperking in de zorg'. Google op 'Alternatievenbundel vrijheidsbeperking' en download de pdf. Op www.free-learning.nl vind je de module 'Vrijheidsbeperkende maatregelen'. Die is mede gemaakt op basis van het boek. ❖